

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Gdańsku

LGD.410.017.02.2021

Pani
Anna Kurzawa-Gerczak
Prezes Zarządu

Zakład Gospodarki Komunalnej w Dębnicy Kaszubskiej
Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością
ul. Przemysłowa 1
76-248 Dębica Kaszubska

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/21/102 – Gospodarowanie zasobami wodnymi przez przedsiębiorstwa wodociągowe w gminach wiejskich

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Zakład Gospodarki Komunalnej w Dębnicy Kaszubskiej Sp. z o.o. ul. Przemysłowa 1, 76-248 Dębica Kaszubska (dalej: „Zakład”, „Spółka”)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Anna Kurzawa-Gerczak, Prezes Zarządu Spółki, od 27 czerwca 2017 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Przygotowanie organizacyjne, kadrowe oraz finansowe do realizacji zadań. 2. Wykonywanie zadań z zakresu gospodarowania zasobami wodnymi. 3. Nadzór nad zbiorowym zaopatrzeniem w wodę i odprowadzaniem ścieków.
Okres objęty kontrolą	Lata 2019-2021 (do 22 września) oraz dowody sporządzone przed lub po okresie objętym kontrolą mające związek z kontrolą.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Gdańsku
Kontroler	Katarzyna Ślebioda specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LGD/121/2021 z 20 lipca 2021 r. (akta kontroli str. 1-2, 1431-1437)

II. Ocena ogólna² kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia, że Spółka prawidłowo zorganizowała realizację zadań związanych z gospodarowaniem zasobami wodnymi na terenie gminy Dębica Kaszubska (dalej: „Gmina”). Dysponowała wymaganymi pozwoleńmi wodnoprawnymi na pobór wód podziemnych i na odprowadzanie ścieków oraz posiadała uzgodnione i zatwierdzone taryfy dotyczące cen świadczonych usług. W prawidłowy sposób zabezpieczyła także tereny ochrony bezpośredniej ujęć wody. Spółka prowadziła obowiązkowe kontrole roczne obiektów budowlanych, które potwierdziły, że ich stan nie zagrażał życiu ani zdrowiu. Zakład nie wykonywał jednak kontroli pięcioletnich obiektów związanych z zaopatrzeniem w wodę, tj. w zakresie sprawdzenia stanu technicznego elementów budynku, budowli i instalacji narażonych na szkodliwe wpływy atmosferyczne i niszczące działania czynników występujących podczas użytkowania obiektu.

Na bieżąco usuwano awarie w sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, dzięki czemu ograniczono czas ich trwania.

W ramach kontroli wewnętrznej Spółka wykonywała badania jakości wody w zakresie uzgodnionym z Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym w Słupsku (dalej: „PPIS w Słupsku”). W przypadku stwierdzenia przekroczenia norm dotyczących jakości wody, podejmowano odpowiednie działania naprawcze, polegające na dezynfekcji lub płukaniu sieci.

¹ Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, ze zm. (dalej: „ustawa o NIK”).

² Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną, jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe³ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Przygotowanie organizacyjne, kadrowe oraz finansowe do realizacji zadań

Opis stanu faktycznego

1.1. Zakład został utworzony w wyniku przekształcenia zakładu budżetowego w spółkę Gminy⁴. Spółka prowadziła działalność między innymi w zakresie⁵: poboru, uzdatniania i dostarczania wody (36.00.Z PKD) oraz odprowadzania i oczyszczania ścieków (37.00.Z PKD).

Zadania z zakresu zaopatrzenia w wodę oraz odprowadzania ścieków, zgodnie z zapisami regulaminu organizacyjnego, realizowane były przez: Dział Techniczno-Eksploatacyjny (DTE) oraz Głównego Specjalistę ds. Technicznych (GST) jeden etat. W obrębie DTE zadania powyższe realizowali: Kierownik Sieci i Oczyszczalni Ścieków, Komórka Konserwatorów (cztery etaty), Komórki Pogotowie Wod-Kan i Kierowcy (dwa etaty). Kwestie rozliczeń i przygotowywania umów o dostawę wody i odbiór ścieków należały do zadań Stanowiska Obsługi Klienta, Monitoringu i Windykacji należności (jeden etat). Przeciętna liczba zatrudnionych w 2019 r. wynosiła: 23,0 osoby; 22,08 etatu r. w 2020 r. wyniosła: 19,67 osoby (etatów średniorocznie).

Wyszkolenie pracowników w 2019 r.: wyższe - dwie osoby, policealne - jedna osoba, średnie zawodowe - pięć osób, średnie ogólne - jedna osoba, zasadnicze zawodowe - dziewięć osób, podstawowe - pięć osób. Pracownicy zatrudnieni na stanowiskach związanych z zaopatrzeniem w wodę i odbiorem ścieków posiadali wykształcenie zgodne z rodzajem wykonywanej pracy oraz adekwatne doświadczenie zawodowe, pozwalające na rzetelną realizację wykonywanych zadań. Pracownicy posiadali potwierdzenie odbycia szkoleń zgodnych z rodzajem wykonywanych obowiązków.

Każdy z pracowników zajmujących się sprawami z zakresu objętego kontrolą posiadał aktualny zakres czynności, uprawnień i odpowiedzialności. W ocenie pracowników, nie występowały sytuacje, w której powierzano im zbyt dużą ilość zadań, utrudniające rzetelne wywiązywanie się z nakładanych na nich obowiązków.

(akta kontroli str. 3-67, 1051-1116)

1.2. W okresie objętym kontrolą, zgodnie z danymi posiadanymi przez Spółkę:

- długość czynnej sieci wodociągowej rozdzielczej wynosiła na koniec 2019 r. 109,68 km, a na koniec 2020 r. - 109,83 km,
- długość sieci kanalizacyjnej wynosiła na koniec 2019 r. 111,42 km, a na koniec 2020 r. - 111,37 km,
- wydobywano wodę z 16 ujęć,

³ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana, jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁴ Akt założycielski z dnia 02 marca 2009 r. Repertorium „A” numer 1623/2009.

⁵ W przedmiocie działalności Spółki znalazły się także: działalność związaną z rekultywacją i pozostała działalność usługowa związana z gospodarką odpadami (39.00.Z PKD); roboty związane z budową rurociągów przesyłowych i sieci rozdzielczych (42.21.Z PKD); wykonywanie instalacji wodno-kanalizacyjnych, ciepłych gazowych i klimatyzacyjnych (43.22.Z PKD); transport drogowy towarów (49.41.Z PKD); działalność usługowa związana z przewodzkami (49.42.Z PKD); wynajem i dzierżawa pozostałych pojazdów samochodowych z wyłączeniem motocykli (77.12.Z PKD); wynajem i dzierżawa maszyn i urządzeń budowlanych (77.32.Z PKD); działalność pomocnicza związana z utrzymaniem porządku w budynkach (81.10.Z PKD); pozostałe sprzątanie (81.29.Z PKD); działalność usługowa związana z zagospodarowaniem terenów zieleni (81.30.Z PKD); zbieranie odpadów innych niż niebezpieczne (81.30.Z PKD).

- liczba przyłączy wodociągowych wynosiła na koniec 2019 r. – 2 421, a na koniec 2020 r. – 2 436,
- procent mieszkańców Gminy, którym umożliwiono korzystanie z sieci wodociągowej w latach 2019-2020 wynosił 99,37% i 99,32%⁶,
- liczba obowiązujących umów na dostawę wody dla mieszkańców (oraz umów o zaopatrzenie w wodę i odprowadzanie ścieków) w poszczególnych latach objętych kontrolą wynosiła odpowiednio: na koniec 2019 r. – 2 831, na koniec 2020 r. – 2 799 i na 30 czerwca 2021 r. – 3072.

Do gminnej sieci wodociągowej zostali przyłączeni mieszkańcy 43 zamieszkałych miejscowości na terenie Gminy⁷. Dziewięć miejscowości na terenie Gminy nie posiadało sieci wodociągowej. Były to miejscowości niezamieszkałe lub bez zabudowy. Część zamieszkałych budynków nie była przyłączona do sieci wodociągowej, ze względu na lokalizację w znacznym oddaleniu od tej sieci, budynki te były zaopatrywane w wodę z własnych studni.

(akta kontroli str. 1426-1430, 1327-1328)

1.3. Spółka posiadała zezwolenie na prowadzenie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków na terenie Gminy⁸. Zezwolenie Wójta Gminy wydane 6.05.2009 r. na czas nieoznaczony obejmowało obszar faktycznego świadczenia usług.

(akta kontroli str. 72-75)

1.4. W okresie objętym kontrolą Spółka dysponowała aktualnymi, pozwoleńmi wodnoprawnymi na pobór wód podziemnych ze wszystkich 16 eksploatowanych studni zlokalizowanych w 15 miejscowościach: Borzęcino, Budowo, Dębica Kaszubska (dwa ujęcia), Dobieszewo, Gogolewo, Jamrzyno, Krzynia, Krzywań, Leśnia, Łysomice, Maleniec, Niepogledzie, Podwilczyn, Skarszów Dolny, Spole.

Spółka posiadała aktualne pozwolenia wodnoprawne dla każdej z trzech funkcjonujących na terenie Gminy oczyszczalni ścieków: w Dębicy Kaszubskiej, Podwilczynie, Gogolewie.

(akta kontroli str. 276-277)

1.5. W okresie objętym kontrolą Spółka nie otrzymała informacji wydanych przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie na podstawie art. 281 ust. 5 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne⁹ (dalej: „ustawa Prawo wodne”) i tym samym nie uiszczała podwyższonej opłaty za usługi wodne.

(akta kontroli str. 1120-1124, 1319, 1423)

1.6. Rada Gminy uchwaliła 26 czerwca 2019 r. regulamin zbiorowego dostarczania wody i zbiorowego odprowadzania ścieków (dalej: „Regulamin”), który zawierał wymagane postanowienia, wymienione w art. 19 ust. 5 ustawy z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków¹⁰ (dalej: „ustawa o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę”), określające prawa i obowiązki usługodawcy i odbiorców usług. Projekt Regulaminu Spółka przedłożyła Radzie Gminy w dniu 19 czerwca 2018 r. Różnice pomiędzy przedłożonym projektem

⁶ Mniejszy procent mieszkańców objętych dostępem do sieci wodociągowej wynika z wzrostu liczby nowych budynków mieszkalnych zaopatrywanych w wodę z własnej studni wobec braku możliwości budowy sieci wodociągowej.

⁷ Leśnia Polana posiada wodociąg gminny zasilany z sieci wodociągowej miejscowości Głobino (gmina wiejska Słupsk).

⁸ Decyzja Wójta Gminy Dębica Kaszubska nr OS.6225-11/09 z dnia 06.05.2009 r.

⁹ Dz. U. z 2021 poz. 624, ze zm.

¹⁰ Dz. U. z 2020 r. poz. 2028.

a uchwalonym przez Radę Gminy Regulaminem polegały m.in. na wprowadzeniu, w § 17 pkt 1, treści dotyczących wody do celów przeciwpożarowych¹¹.

Regulamin zawierał wymagane postanowienia, wymienione w art. 19 ust. 5 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, określające m.in.:

- minimalny poziom usług świadczonych przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne w zakresie dostarczania wody i odprowadzania ścieków;
- warunki i tryb zawierania umów z odbiorcami usług;
- sposób rozliczeń w oparciu o ceny i stawki opłat ustalone w taryfach;
- techniczne warunki określające możliwości dostępu do usług wodociągowo-kanalizacyjnych;
- sposób dokonywania przez przedsiębiorstwo wodociągowo-kanalizacyjne odbioru wykonanego przyłącza;
- sposób postępowania w przypadku niedotrzymania ciągłości usług i odpowiednich parametrów dostarczanej wody i wprowadzanych do sieci kanalizacyjnej ścieków;
- standardy obsługi odbiorców usług, w tym sposoby załatwiania reklamacji oraz wymiany informacji dotyczących w szczególności zakłóceń w dostawie wody i odprowadzaniu ścieków;
- warunki dostarczania wody na cele przeciwpożarowe.

(akta kontroli str. 77-92)

1.7. Wysokość przychodów i kosztów Spółki w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków wynosiła:

- na koniec 2019 r.
  - 929,8 tys. zł - przychody w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę,
  - 1 222,8 tys. zł - koszty w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę,
  - 1 525,4 tys. zł - przychody w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków,
  - 1 805,5 tys. zł - koszty w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków,
- na koniec 2020 r.
  - 937,7 tys. zł - przychody w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę,
  - 1 065,7 tys. zł - koszty w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę,
  - 1 428,7 tys. zł - przychody w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków,
  - 1 806,8 tys. zł - koszty w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków.

W okresie objętym kontrolą Spółka nie pozyskiwała środków zewnętrznych. Prezes Zarządu wyjaśniła, że trudna sytuacja w Spółce nie pozwalała na jakiegokolwiek inwestycje.

(akta kontroli str. 712-714, 1426-1430)

1.8. W okresie objętym badaniem Spółka posiadała: „Wieloletni plan rozwoju i modernizacji urządzeń wodociagowych i kanalizacyjnych będących w posiadaniu Zakładu Gospodarki Komunalnej w Dębnicy Kaszubskiej Spółka z o.o. na lata 2020 – 2023” (dalej: „WPR”). Do roku 2019 Spółka nie przedkładała do uchwalenia WPR. Zgodnie z art. 21 ust. 7 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę obowiązek opracowania planu nie dotyczy przedsiębiorstw, które nie planują budowy urządzeń wodociagowych lub urządzeń kanalizacyjnych.

(akta kontroli str. 683-685)

WPR na lata 2020-2023 został przedłożony Wójtowi Gminy 07.02.2020 r¹². i ponownie 12 marca 2020 r¹³ a następnie uchwalony uchwałą nr XVIII/137/2020 Rady Gminy Dębica Kaszubska z dnia 25 marca 2020 r.¹⁴

¹¹ „Woda do celów przeciwpożarowych jest w szczególności dostępna z sieci wodociągowej przeznaczonej do zbiorowego zaopatrzenia w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi posiadanej przez Przedsiębiorstwo, w tym z hydrantów przeciwpożarowych w granicach technicznych możliwości świadczenia usług wyznaczonych strukturą i średnicą sieci wodociągowej.”

(akta kontroli str. 259-291)

Spółka określiła w WPR przedsięwzięcia racjonalizujące zużycie wody oraz wprowadzanie ścieków wprowadzając zapis: „W celu oszacowania strat wody, jak również ich zmniejszenia Spółka wprowadziła w 2017 r. odczyty wody przez inkasentów. Comiesięczne odczyty motywują odbiorców usług do oszczędnego zużycia wody, pozwalają Spółce na bieżący monitoring sprzedanej wody w stosunku do wydobyte. Częściowo wykonywany jest odczyt radiowy. Spółka planuje objąć odczytem radiowym 100% odbiorców usług wodociągowych.”

W WPR m.in. zostały ujęte do wymiany sieci wodociągowe w miejscowości Krzywań oraz sieć z Jamrzyna do Motarzyna, które wykazują się najwyższą awaryjnością.

W WPR zaplanowano sześć przedsięwzięć rozwojowo-modernizacyjnych urządzeń wodociągowych i urządzeń kanalizacyjnych w latach 2020-2023 na łączną kwotę 4 835,0 tys. zł, w tym:

- 1) Modernizacja i rozbudowa oczyszczalni ścieków oraz rozwiązanie problemu gospodarki osadowej (dalsza realizacja w latach 2024-2025). Łączna wartość 2 125,0 tys. zł (w tym w 2021 r. 125 tys. zł, w 2023 r. - 2.000 tys. zł),
- 2) Budowa studni głębinowej, przebudowa istniejącej hydroforni oraz budowa i przebudowa sieci wod.-kan. z przyłączami w miejscowości Krzywań. Łączna wartość 1 038,8 tys. zł (w tym 92,0 tys. zł w 2020 r., 400,0 tys. zł w 2021 r., 546,8 tys. zł w 2022 r),
- 3) Przebudowa sieci wodociągowej od studni w Jamrzynie do zbiornika terenowego zlokalizowanego w miejscowości Motarzyno. Łączna wartość 564,4 tys. zł (w tym 40,0 tys. zł w 2020 r., 250,0 tys. zł w 2021 r., 274,4 tys. zł w 2023 r.,
- 4) Budowa sieci wodociągowej i kanalizacyjnej w Dębnicy Kaszubskiej – osiedle północ II. Łączna wartość 886,8 tys. zł (w tym: w 2021 r. 443,4 tys. zł, w 2022 r. 443,4 tys. zł),
- 5) Modernizacja przepompowni ścieków w miejscowości Dębica Kaszubska ul. Ks. Antoniego Kani dz. 148/3. Łączna wartość 70,0 tys. zł w 2020 r.,
- 6) Budowa nowych odcinków sieci wod.-kan na terenie Gminy Dębica Kaszubska przez prywatnych inwestorowi - odpłatne przejęcia. Łączna wartość 150,0 tys. zł.

Prezes Spółki wyjaśniła, że koszty inwestycji przyjętych do WPR zostały oszacowane przez pracownika na podstawie informacji uzyskanych telefonicznie od lokalnych wykonawców.

(akta kontroli str. 85, 271-291, 883)

Prezes Zarząd wyjaśniła, że nakłady zaplanowane w WPR, w przypadku inwestycji, powinny być większe i obejmować większy zakres wymiany sieci bądź jej modernizacji. Zakład ma w tym zakresie duże potrzeby, które wynikają z faktu, iż Zakład w poprzednich okresach borykał się z problemami finansowymi, co sprawiło wstrzymanie inwestycji. Koszty szacowane w momencie przygotowania planu były realne, w tej chwili, w związku z wzrostem cen usług i materiałów budowlanych, kwoty te mogą okazać się zdecydowanie zbyt niskie.

Kierownik oczyszczalni ścieków oraz Główny specjalista ds. technicznych w wyjaśnieniach podali m.in., że w 2021 r. obserwowany jest radykalny wzrost cen

¹² Wniosek z dnia 06.02.2020 r. nr L.dz.ZGK/T/409/2020, data wpływu do Urzędu Gminy Dębica Kaszubska 07.02.2020 r.

¹³ Wniosek z dnia 12.03.2020 r. nr L.dz.ZGK/T/694/2020/AKG.

¹⁴ Uchwała nr XVIII/137/2020 Rady Gminy Dębica Kaszubska z dnia 25 marca 2020 r. w sprawie uchwalenia „Wieloletniego planu rozwoju i modernizacji urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych będących w posiadaniu Zakładu Gospodarki Komunalnej w Dębicy Kaszubskiej Spółki z o.o. na lata 2020-2030”.

w branży budowlanej, w związku z tym zaplanowane kwoty zapewne nie będą wystarczające na wymieniony w WPR zakres rzeczowy.

(akta kontroli str. 1109-1116)

1.9. W okresie objętym kontrolą obowiązywały dwie taryfy za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków:

- taryfa ustalona na okres trzech lat zatwierdzona decyzją Dyrektora Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Gdańsku Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie (dalej: Dyrektor RZGW PGWWP) z dnia 26 kwietnia 2018 r.¹⁵ na okres trzech lat, której okres obowiązywania skrócono¹⁶ do dnia wejścia w życie taryfy zatwierdzonej w 2021 r.,
- taryfa ustalona na okres trzech lat zatwierdzona decyzją Dyrektora RZGW PGWWP¹⁷ z dnia 18 stycznia 2021 r.

(akta kontroli str. 497-519, 668-677)

Określając taryfę Spółka oszacowała niezbędne przychody, po dokonaniu ich alokacji na poszczególne taryfowe grupy odbiorców usług. Określono dwie taryfowe grupy odbiorców za dostarczenie wody: TG-1 – gospodarstwa domowe¹⁸; TG-2 pozostali odbiorcy¹⁹. Za odprowadzanie ścieków ustalono także dwie grupy taryfowe: TG-1 – gospodarstwa domowe²⁰; TG-2 pozostali odbiorcy²¹.

Prezes Spółki wyjaśniła, że zwiększona opłata za dostawę wody w grupie TG-2 w stosunku do grupy TG-1 wynika z wyższych kosztów, jakie ponosi Spółka z tytułu opłat zmiennych uiszczanych do Wód Polskich, jako cel 27 (do celów poboru, uzdatniania i dostarczania wody).

(akta kontroli str. 683-685)

Przy ustalaniu taryf na okres 36 miesięcy, podstawę wyliczenia cen i opłat za wodę i ścieki stanowiły dane z ewidencji księgowej, zgodnie z wymogami rozporządzenia Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej z dnia 27 lutego 2018 r. w sprawie ustalania taryf, wzoru wniosku o zatwierdzenie taryf oraz warunków

¹⁵ Decyzja nr GD.RET.070/247/D/2018.SB z dnia 26.04.2018 r.

¹⁶ Decyzja nr GD.RZT.70.247.345.2021/D.DW z dnia 18.01.2021 r.

¹⁷ Decyzja nr GD.RZT.70.247.345.2021/D.DW z dnia 18.01.2021 r.

¹⁸ Właściciele i zarządcy oraz posiadający inny tytuł prawny do nieruchomości (budynki jednorodzinne i wielorodzinne, lokale w budynkach wielorodzinnych). Odbiorcy pobierający wodę bezpowrotnie zużytą (w tym ogrody). Odbiorcy rozliczani są za ilość wody pobranej do spożycia i na cele bytowe.

¹⁹ Odbiorcy pobierający wodę na cele produkcyjne, w tym produkcję rolną (w tym opryski, cele p.poż.). Instytucje o charakterze użyteczności publicznej, w tym jednostki i zakłady budżetowe (urzędy, szkoły, przedszkola, ośrodki zdrowia i inne podmioty). Placówki usługowe, w tym gastronomiczne, handlowe, rzemieślnicze, pensjonaty i inne podmioty.

²⁰ Właściciele i zarządcy oraz posiadający inny tytuł prawny do nieruchomości (budynki jednorodzinne i wielorodzinne, lokale w budynkach wielorodzinnych):

- odbiorcy rozliczani za ilość odprowadzanych ścieków określoną w oparciu o ilość zużytej wody ustaloną na podstawie wskazania wodomierza głównego oraz wodomierzy zainstalowanych w lokalach;

- odbiorcy rozliczani za ilość odprowadzanych ścieków określoną w oparciu o zużycie wody ustaloną na podstawie ryczałtu.

²¹ Odbiorcy usług odprowadzających ścieki z:

- zakładów produkcyjnych w tym produkcji rolnej (poza gnojowicą),

- z instytucji o charakterze użyteczności publicznej, w tym jednostek i zakładów budżetowych (urzędy, szkoły, przedszkola, ośrodki zdrowia i inne podmioty),

- z placówek usługowych w tym gastronomicznych, handlowych, rzemieślniczych, pensjonatów i inne podmioty niewyszczególnione powyżej.

Odbiorcy rozliczeni za ilość odprowadzonych ścieków określoną w oparciu o ilość zużytej wody ustaloną na podstawie wskazania wodomierza głównego oraz wodomierzy zainstalowanych w lokalach, oraz odbiorcy rozliczani za ilość odprowadzonych ścieków określoną w oparciu o zużycie wody ustaloną na podstawie ryczałtu.

rozliczeń za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków²² (dalej: „rozporządzenie w sprawie taryf”).

Przyjęto okresy do rozliczeń:

- okres obrotowy (bazowy 1-12 miesięcy) poprzedzający wprowadzenie taryf – okres od 1 lipca 2019 r. do 30 czerwca 2020 r.,
- okres 13-24 miesiące poprzedzający wprowadzenie nowych taryf – okres 1 lipca 2018 r. – 30 czerwca 2019 r.,
- okres 25-36 miesiące poprzedzający wprowadzenie nowych taryf – okres 1 lipca 2017 r. – 30 czerwca 2018 r.

Planowane koszty przyjęto w oparciu o koszty z okresu 1 lipca 2019 do 30 czerwca 2020 r. z uwzględnieniem podwyżki cen energii elektrycznej o 36% w stosunku do kosztów z okresu 1 lipca do 31 grudnia 2019 r. oraz o wskaźniki makroekonomiczne będące podstawą oszacowania skutków finansowych projektowanych ustaw²³.

Koszty przyjęte do obliczeń, to w większości koszty stałe ponoszone przez Spółkę niezależnie od ilości wyprodukowanej wody i odprowadzanych ścieków. Prezes Zarządu wyjaśniła, że kosztów remontów oraz usług pozostałych związanych z naprawami Spółka nie jest w stanie przewidzieć w związku z użytkowaniem starej infrastruktury, która powoduje częste awarie i przynosi dodatkowe koszty.

W kwestii uwzględnienia wydatków inwestycyjnych w projekcie taryf Prezes Zarządu wyjaśniła m.in., że: projektując taryfy byliśmy zobligowani do wyspecyfikowania kosztów według wzoru zamieszczonego w rozporządzeniu Ministra Gospodarki Morskiej i Żeglugi Śródlądowej w sprawie określania taryf, wzoru wniosku o zatwierdzenie taryfy oraz warunków rozliczeń za zbiorowe zaopatrzenie w wodę i zbiorowe odprowadzanie ścieków. Według tego wzoru (także wyjaśnień uzyskanych z Wód Polskich odnośnie sporządzania wniosku taryfowego), koszty inwestycji planowanych w planie modernizacji mogą być ujmowane jedynie pośrednio, poprzez wykazanie przyszłej amortyzacji w roku po zakończeniu planowanej inwestycji. W ww. wniosku mamy też możliwość umieszczenia kwot amortyzacji bieżącej posiadanych urządzeń. Część urządzeń nie jest własnością Spółki, użytkujemy je na podstawie umowy użyczenia od Gminy, nie mamy więc możliwości ich amortyzowania. Urządzenia wodociągowe i kanalizacyjne podlegają amortyzacji według dwóch stawek 2,5% i 4,5% (co oznacza okres amortyzacji odpowiednio 40 i 22 lata). Taka konstrukcja wniosku taryfowego uniemożliwia nam pozyskanie środków na niezbędne inwestycje z przychodów, taryfowych. Nie mając zabezpieczonych środków w przychodach bieżących, nie mamy też możliwości ujęcia większych inwestycji w planie modernizacji. W naszym przypadku dodatkowo ciągnące się przez kolejne lata straty z działalności spowodowały, iż posiadając kredyt inwestycyjny (spłata zakupionej od Gminy użytkowanej przez Spółkę oczyszczalni ścieków) i ujemny wynik finansowy, mamy problemy z zaciągnięciem kredytu na inwestycje. Tak więc przepis z jednej strony zobowiązujący do ujęcia we wniosku taryfowym kosztów inwestycji z planu modernizacji a drugiej strony wydłużający okres kumulacji tych środków do okresu amortyzacji, na 20 i 40 lat, utrudnia przedsiębiorstwom takim jak nasze (borykającym się wcześniej z brakiem doinwestowania), funkcjonowanie bez strat, funkcjonowanie z możliwością utrzymania właściwego stanu technicznego urządzeń oraz właściwą jakością świadczonych usług”.

²² Dz. U. z 2018 r. poz. 472.

²³ Prognozowana dynamika średnioroczna cen towarów i usług konsumpcyjnych na lata 2021 – 1,8%, 2022 – 1,9%, 2023 – 2,4%. Prognozowana dynamika średnioroczna produkcji cen sprzedanej przemysłu na lata 2021 – 1,5%, 2020 – 1,9%, 2023 – 2,10%.

(akta kontroli str. 668-667, 1109-1111)

1.10. Spółka prowadziła system rachunkowości, który pozwalał wyodrębnić składniki kosztów i przychodów z ich podziałem na miejsca powstawania, jednakże wymagało to wykonania znacznej ilości dodatkowych przeliczeń. W planie kont nie uwzględniono zespołu kont 5 – według miejsca powstawania – bardzo rozbudowana była ewidencja kosztów prowadzona na kontach zespołu 4. Zdaniem Prezesa Zarządu ewidencja taka w umożliwia łatwe przeniesienie właściwych kosztów i zagregowanie według miejsc powstawania. Łatwo można grupować kwoty w przypadku przychodów, związanych z poszczególnymi rodzajami działalności przedsiębiorstwa. Szczegółowa ewidencja przychodów prowadzona była w programie rozliczeniowym wody.

(akta kontroli str. 497-519, 668-677, 1109-1111)

1.11. W okresie objętym kontrolą Spółka opracowywała taryfy w sposób zapewniający łatwość ustalania i sprawdzania należności za świadczone usługi, zgodnie z § 3 pkt 1 lit. e rozporządzenia w sprawie taryf. W treści taryf nie zawarto różnicowania stawek w sposób zapewniający motywowanie odbiorców do racjonalnego korzystania z wody (§ 13 ust. 2 pkt 2 ww. rozporządzenia).

Prezes Zarządu w kwestii zapisu motywującego do racjonalnego korzystania z wody podała, że sam wzrost cen jest najwyższą motywacją dla odbiorcy do racjonalnego korzystania z wody.

(akta kontroli 682-685)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli pozytywnie ocenia przygotowanie organizacyjne i kadrowe Spółki do realizacji zadań z zakresu gospodarowania zasobami wodnymi. W Zakładzie zatrudniono pracowników w liczbie i o kompetencjach wystarczających do realizacji powierzonych przez Gminę zadań w zakresie dostarczania wody i odbioru ścieków. Spółka dysponowała również wymaganymi pozwoleniami wodnoprawnymi, opracowała i przekazała do zatwierdzenia przez organ regulacyjny, a następnie stosowała zatwierdzone taryfy w rozliczeniach z odbiorcami usług w zakresie zbiorowego zaopatrzenia w wodę i zbiorowego odprowadzania ścieków. Środki finansowe jakimi dysponowała Spółka nie były wystarczające do pełnej realizacji zadań z zakresu gospodarowania zasobami wodnymi.

**OBSZAR
OPRZĄD**

2. Wykonywanie zadań z zakresu gospodarowania zasobami wodnymi

Opis stanu
faktycznego

2.1. W WPR na lata 2020-2023 Spółka zaplanowała sześć zadań, z których planowany termin zakończenia w 2020 r. przypadał dla jednego zadania, wykonanego w planowanym terminie²⁴. Zakończenie pozostałych zadań zaplanowano w 2022 r. (trzy zadania) w 2023 r. (jedno zadanie) i w 2025 r. (jedno zadanie).

(akta kontroli str. 282-291, 713-715, 1216-1218, 1329)

2.2. Spółka nie poddawała kontroli okresowej, o której mowa w art. 62 ust. 1 pkt 2 ustawy prawo budowlane²⁵ (przynajmniej raz na pięć lat), obiektów służących

²⁴ Modernizacja przepompowni ścieków w miejscowości Dębica Kaszubska ul. Ks. Antoniego Kani dz. 148/3. Łączna wartość 70,0 tys. zł w 2020 r. Koszty rzeczywiste poniesione w 2021 r. 81 180,00 zł. Protokół odbioru końcowego robót z dnia 25.11.2020 r.

²⁵ Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. z 2020 r. poz. 1333, ze zm.), dalej: ustawa prawo budowlane.

zbiorowemu zaopatrzeniu w wodę, w tym obiektów liniowych, tj. sieć wodociagową co szczegółowo opisano w sekcji stwierdzone nieprawidłowości.

Dla obiektów budowlanych Spółka posiadała aktualne protokoły z wykonania pomiarów elektrycznych dla wszystkich ww. obiektów.

Z informacji uzyskanych od Prezesa Zarządu wynika, że w latach 2019-2021 na terenie Gminy nie wystąpiły czynniki zewnętrzne oddziałujące na sieć wodociagową oraz sieć kanalizacyjną, związane z działaniem człowieka lub ww. sił natury, w wyniku których nastąpiło uszkodzenie tych sieci lub bezpośrednie zagrożenie takim uszkodzeniem, mogące spowodować zagrożenie życia lub zdrowia ludzi, bezpieczeństwa mienia lub środowiska.

Najwyższa Izba Kontroli zleciła Powiatowemu Inspektorowi Nadzoru Budowlanego w Powiecie Słupskim (dalej: „PINB”), na podstawie art. 12 pkt 3 ustawy o NIK, przeprowadzenie kontroli doraźnej Zakładu, którą objęto stan techniczny oraz przydatność do użytkowania obiektów trzech stacji uzdatniania wody w miejscowościach: Maleniec, Podwilczyn i Spole, zbiornik retencyjny²⁶ oraz trzy wybrane odcinki sieci wodociagowej. Objęte kontrolą PINB obiekty stacji uzdatniania wody posiadały książki obiektu, kontrolującym przedstawiono protokoły z rocznych przeglądów okresowych, protokoły z pomiarów elektrycznych²⁷ przeprowadzonych w 2020 r., aktualne badania wody do spożycia. Kontrola PINB wykazała, że stacje uzdatniania wody (wchodzące w jej skład budynki i budowle) oraz obiekty liniowe (stan techniczny uzbrojenia wodociagu, wyposażenie w urządzenia poszczególnych odcinków) były utrzymywane w dobrym stanie technicznym.

Podczas kontroli nie przedstawiono protokołów okresowych z kontroli obiektów wykonywanych co najmniej raz na pięć lat tj. w zakresie sprawdzenia stanu technicznego elementów budynku, budowli i instalacji narażonych na szkodliwe wpływy atmosferyczne i niszczące działania czynników występujących podczas użytkowania obiektu.

PINB nakazał Zakładowi obowiązek sporządzenia i przedłożenia protokołów z okresowej kontroli wykonywanej raz na pięć lat dla siedmiu objętych kontrolą obiektów²⁸.

(akta kontroli str. 930-1039)

2.3. Spółka nie występowała o ustanowienie stref ochrony pośredniej. Dla 15 ujęć wody położonych w obrębie własności Zarządu Zlewni w Gdańsku Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie Spółka posiadała decyzje o ustanowieniu stref ochrony bezpośredniej wydane w okresie 22 stycznia do 29 maja 2020 r. przez Dyrektora ww. Zarządu Zlewni.

Dla jednego ujęcia wodnego (Podwilczyn), znajdującego się we własności Regionalnego Zarządu Zlewni w Szczecinie, Spółka nie posiadała decyzji o ustanowieniu strefy ochrony bezpośredniej. Prezes Spółki wyjaśniła, że ujęcie w Podwilczynie podlega pod Państwowe Gospodarstwo Wody Polskie w Szczecinie Zarząd Zlewni w Koszalinie, a z otrzymanej telefonicznie informacji od Nadzoru Wodnego w Sławnie, który zajmuje się sprawą wynika, iż jeszcze nie została wszczęta procedura administracyjna w sprawie ustanowienia strefy ochronnej dla ujęcia w miejscowości Podwilczyn.

²⁶ Zbiornik retencyjny w miejscowości Motarzyno.

²⁷ Za wyjątkiem zbiornika retencyjnego, który nie jest zasilany energią elektryczną.

²⁸ 1. Hydroforni w miejscowości Spole, 2. Hydroforni w miejscowości Podwilczyn, 3. Budynku retencyjnego w Motarzynie, 4. Hydroforni w miejscowości Maleniec, 5. Sieci wodociagowej z uzbrojeniem w miejscowości Motarzyno, 6. Sieci wodociagowej z uzbrojeniem w miejscowości Podwilczyn, 7. Sieci wodociagowej z uzbrojeniem w miejscowości Maleniec.

(akta kontroli str. 442, 881-929, 1327-1328, 1426-1430)

Przeprowadzone oględziny NIK sześciu stref ochrony bezpośredniej²⁹ wykazały, że zgodnie z wymogiem wynikającym z art. 129 ust. 1 i 2 ustawy prawo wodne, tereny stref ochrony bezpośredniej były ogrodzone, na ogrodzeniach zamieszczono tablice informacyjne o ustanowieniu strefy ochronnej i zakazie wstępu osób postronnych. Tablice w formie i treści były zgodne z wzorem tablic informacyjnych o strefie ochronnej ujęcia wody określonym w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 1 lipca 2019 r. w sprawie wzorów tablic informacyjnych o strefie ochronnej ujęcia wody³⁰. W dniu oględzin tereny stref były zagospodarowane zielenią, nie stwierdzono użytkowania do celów niezwiązanych z eksploatacją ujęcia wody. Wody opadowe lub roztopowe odprowadzane były w sposób uniemożliwiający przedostawanie się ich do urządzeń służących do poboru wody. Na strefach, gdzie znajdowały się urządzenia sanitarne (wyłącznie umywalki), ścieki odprowadzane były poza granicę terenu ochrony bezpośredniej.

(akta kontroli str. 697-711)

2.4. Nie przeprowadzono analizy ryzyka, o której mowa w art. 133 ust. 3 ustawy prawo wodne, obejmującej ocenę zagrożeń zdrowotnych z uwzględnieniem czynników negatywnie wpływających na jakość ujmowanej wody w 16 ujęciach w Gminie. Termin wykonania analizy upływa 31 grudnia 2022 r. (art. 551 ust. 2 ww. ustawy).

Prezes Spółki wyjaśniła m.in., że do końca 2022 r. Spółka planuje wykonanie ww. analiz. Spółka podjęła już czynności związane z ustaleniem wysokości kosztów, jakie trzeba przeznaczyć na wykonanie analizy i na podstawie otrzymanych ofert, szacuje się wartość zamówienia na ok. od 40,0 tys. zł do 68,8 tys. zł netto. Jak dodała, nie będzie to małym kosztem dla Spółki.

(akta kontroli str. 1122-1127)

2.5. W okresie objętym kontrolą Spółka wydobywała wodę z 14 (spośród 15) ujęć wody w ilości zgodnej z wydanymi pozwoleniami wodnoprawnymi. Wydobycie wody z przekroczeniem wartości wskazanej w pozwoleniu wodnoprawnym opisano w sekcji nieprawidłowości.

Wartość substancji zanieczyszczających w odprowadzanych ściekach nie przekraczała norm określonych w pozwoleniach wodnoprawnych. Spółka wykonała wymaganą ilość pomiarów, analizy zostały przeprowadzone w zakresie wskaźników i z częstotliwością określoną w pozwoleniu wodnoprawnym.

(akta kontroli str. 416-420, 766-768, 1040-1050, 1426-1430, 120-1115)

2.6. W kwestii legalizacji urządzeń do pomiaru ilości pobranych wód, Prezes Zarządu wyjaśniła, że:

- Spółka z 16 ujęć wody posiada jedynie na pięciu ujęciach zalegalizowane urządzenia do pomiaru ilości wód pobranych,
- obowiązek wyposażenia w przyrządy pomiarowe został przypisany Państwowemu Gospodarstwu Wody Polskie na podstawie art. 36 ust. 4 ustawy prawo wodne, które z roku na rok jest przekładany.

(akta kontroli str. 1120-1127)

2.7. Z danych Spółki wynika, że w latach 2019-2021 straty wody wynosiły odpowiednio:

²⁹ W miejscowościach: Krzywań, Spole, Niepogłędzie, Jamrzyno, Gogolewo, Leśnia.

³⁰ Dz. U. z 2019 r. poz. 1217.

- w 2019 r. - 151 tys. m³ (pobór wody - 436 tys. m³, ilość wody zakupionej hurtowo 1 tys. m³, sprzedaż wody – 274 tys. m³, zużycie technologiczne – 11 tys. m³),
- w 2020 r. - 152 tys. m³ (pobór wody - 442 tys. m³, ilość wody zakupionej hurtowo 2 tys. m³, sprzedaż wody – 282 tys. m³, zużycie technologiczne – 10,0 tys. m³),
- w okresie I półrocze 2021 r. - 82 tys. m³ (pobór wody - 221 tys. m³, ilość wody zakupionej hurtowo 1 tys. m³, sprzedaż wody - 136 tys. m³, zużycie technologiczne – 4 tys. m³).

(akta kontroli str. 712-714)

Spółka prowadziła działania zmierzające do zmniejszenia strat wody, w tym:

- modernizację i bieżące remonty sieci wodociągowej w celu zminimalizowania strat wynikających z nieszczelności sieci,
- montaż i wymianę wodomierzy w celu poprawnego opomiarowania jak największej liczby odbiorców i zmniejszenia rozmiarów nielegalnego poboru.

W okresie od 2019 r. do połowy 2021 r. koszty powyższych działań wyniosły ogółem 157,0 tys. zł (w tym w 2019 r. - 52,0 tys. zł, w 2020 r. - 55 tys. zł i w I połowie 2021 r. - 50 tys. zł). Całość kosztów Spółka sfinansowała ze środków własnych.

(akta kontroli str. 712-714, 1119)

2.8. W latach 2019-2021 (I półrocze) Spółka odnotowała łącznie 70 awarii sieci wodociągowej: 20 w 2019 r., 42 w 2020 r. i 8 w I połowie 2021 r.

Łączny czas trwania wszystkich awarii sieci wodociągowej w ww. okresie to ca 265 godz.: 75 godz. w 2019 r., 160 godz. w 2020 r. i 30 godz. w I połowie 2021 r.

W wyżej wymienionym okresie Spółka odnotowała łącznie 495 awarii sieci kanalizacyjnej: 295 w 2019 r., 121 w 2020 r. i 79 w I połowie 2021 r.

Łączny czas trwania wszystkich awarii sieci kanalizacyjnej w ww. okresie to ca 990 godz.: 590 godz. w 2019 r., 242 godz. w 2020 r. i 158 godz. w I połowie 2021 r.

(akta kontroli str. 1422-1430)

Wskaźnik intensywności awarii sieci wodociągowej wynosił w: 2019 r. – 2,65, w 2020 r. – 1,06. Jako przyczyny awarii Spółka podała:

- wiek sieci – rozszczelnienia na złączkach, korozja punktowa rur,
- jakość wbudowanych materiałów starszych wodociągów, gdzie zastosowano materiały tańsze, w tym żeliwo szare zamiast sferoidalnego,
- uszkodzenia przez ludzi w trakcie robót ziemnych.

W celu zmniejszenia awaryjności sieci oraz skrócenia czasu usuwania awarii Spółka m.in. zaplanowała przedsięwzięcia ujęte w WPR, w tym wymiana sieci wodociągowej w miejscowości Krzywań oraz sieć z Jamrzyna do Motarzyna, które wykazują się najwyższą awaryjnością. W celu skrócenia czasu awarii sukcesywnie wykonywane jest dosprzętowanie m.in. w: mini koparkę, zgrzewarkę do rur, kamerę inspekcyjną. Wprowadzono, dyżury popołudniowe pracowników będących w gotowości do wyjazdu do awarii.

Nie stwierdzono przypadku długotrwałej przerwy spowodowanej awarią trwającej ponad dobę.

(akta kontroli str. 282-291)

2.9. Spółka obsługiwała 15 stacji uzdatniania wody (dalej: „SUW”), gdzie w ramach uzdatniania wody stosowano usuwanie żelaza i manganu. W przypadku SUW Krzywań usuwane były azotany. W sześciu SUW stosowano napowietrzanie wraz

z filtracją, w pięciu filtrację, w jednej dodatkowo stosowano podchloryn sodu (NaOCl). Do regeneracji złoża w trzech SUW stosowano nadmanganian potasu (KMnO₄), na jednej sól tabletkową (NaCl).

W kontrolowanym okresie Spółka nie wprowadzała zmian w stosowanej technologii.
(akta kontroli str. 442-445)

2.10. Materiały używane do uzdatniania wody w stacjach uzdatniania wody obsługiwanych przez Spółkę posiadały deklaracje zgodności, aprobaty techniczne, certyfikaty i paszporty oraz atesty higieniczne. PPIS w Słupsku wydał dla ww. materiałów pozytywną ocenę higieniczną.

(akta kontroli str. 769-861)

2.11. Z informacji dla NIK z Urzędu Gminy wynika, że konsumenci uzyskiwali informacje o jakości wody z komunikatów zamieszczanych na stronie internetowej Spółki oraz na stronie internetowej Urzędu Gminy.

W przypadku, gdy woda nie spełniała wymagań mikrobiologicznych, informowano mieszkańców o jakości wody w komunikatach zamieszczanych na tablicy ogłoszeń zlokalizowanych w miejscowości. Ponadto, informacje o jakości wody nieodpowiadającej wymaganiom bakteriologicznym przekazywano telefonicznie sołtysowi właściwego sołectwa.

Na stronie Spółki dostępne były zakładki informujące o awariach oraz o wynikach badania jakości wody dla poszczególnych wodociągów.

(akta kontroli str. 738-739, 878-880, 1138-1443)

2.12. W kontrolowanym okresie nie stosowano obniżek cen wody w związku z niedostarczeniem przez Spółkę wody odpowiedniej jakości, w wystarczającej ilości czy pod odpowiednim ciśnieniem. W myśl zapisów umowy o zaopatrzenie w wodę, roszczenia z tytułu dostarczenia wody o pogorszonej, bądź złej jakości oraz ciśnieniu niższym od określonego warunkami technicznymi, mogły być dochodzone w ramach reklamacji.

(akta kontroli str. 86-92, 1219-1225)

2.13. Spółka terminowo wywiązała się z obowiązków statystycznych. Sprawozdanie M-06 przekazywano w obowiązujących terminach: za 2019 r. przekazano 29.01.2020 r., a za 2020 r. w dniu 02.02.2021 r., Sprawozdania zostały sporządzone nierzetelnie, co zostało szczegółowo opisane w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 426-431)

2.14. W kwestii utrudnień i ograniczeń, jakie dostrzega Spółka w zakresie realizacji zadań objętych kontrolą Prezes Zarządu wyjaśniła, że utrudnieniem w zakresie realizacji zadań związanych z gospodarowaniem zasobami wodnymi są ciągłe zmiany prawa oraz interpretacji pojęć w zakresie urządzeń wodociągowych i kanalizacyjnych. Przebrnięcie przez całą procedurę dotyczącą wniosku taryfowego i jego akceptacji również nie jest łatwym zadaniem, Państwowe Gospodarstwo Wody Polskie, mało kiedy bierze pod uwagę utrzymanie działalności przedsiębiorstwa a jedynie dobro społeczności lokalnej, dla której ustalana jest taryfa. By podwyżka nie była duża dla mieszkańców a taryfa weszła w życie to propozycją rozwiązania są dopłaty od Gminy. Ponadto we wniosku taryfowym brak jest pozycji kosztów inwestycji, Zakłady mogą jedynie wykazać koszt amortyzacji od wykonanej inwestycji, który jest rozłożony na 40 lat. Małe zakłady wiejskie nie posiadają środków na wykonanie inwestycji.

(akta kontroli str. 1120-1127)

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Spółka nie poddawała kontroli okresowej 16 obiektów zbiorowego zaopatrzenia w wodę, w tym obiektów liniowych, tj. sieci wodociągowej (przynajmniej raz na pięć lat), co naruszało art. 62 ust. 1 pkt 2 ustawy prawo budowlane.

Prezes Zarządu wyjaśniła, że było to wynikiem złej sytuacji finansowej Zakładu, w tym zachwiania płynności finansowej związanej z podwyżką cen za energię elektryczną (53,3% od początku 2020 r.).

(akta kontroli str. 930-1039, 1380-1418)

2. Sprawozdania M-06 o wodociągach i kanalizacji (dalej: M-06) zostały sporządzone nierzetelnie, ponieważ część danych była rozbieżna z danymi posiadanymi przez Spółkę, tj.:

a) w sprawozdaniu M-06 za 2019 r. podano m.in., że:

- straty wody wynoszą 127 m³, a według danych źródłowych Spółki – 134,2 m³,
- gospodarstwom domowym dostarczono wodę w ilości 256,3 m³, a według danych źródłowych – 250,9 m³,
- długość czynnej sieci rozdzielczej wynosiła 122,2 km, a według danych Spółki – 109,58 km.

b) w sprawozdaniu M-06 za 2020 r. podano m.in., że:

- straty wody wynosiły 134,3 m³, a według danych Spółki – 144,4 m³,
- długość czynnej sieci rozdzielczej wynosiła 122,3 km, a według danych ze Spółki – 109 68 km.

Prezes Spółki wyjaśniła, że różnice w przekazanych a posiadanych danych wynikają m.in. z faktu, iż:

- w systemie GUS sprawozdanie M-06 nie dopuszcza tak dużych różnic w wykazywaniu strat, po telefonicznym uzgodnieniu z pracownikiem GUS dane dotyczące wody dostarczonej (sprzedaży) zostały zawyżone,
- występujące różnice w długości sieci wodociągowej ze sprawozdaniami M-06 za lata 2018-2020. W 2021 r. zweryfikowano dane i sprawdzono długość eksploatowanych sieci wodociagowych bez przyłączy,
- występują różnice w produkcji wody: w M-06 podano wydobyte łącznie za stadionem ORLIK (woda przeznaczona do zraszania boiska sportowego).

(akta kontroli str. 426-431, 1114-1116, 1426-1430)

3. W przypadku ujęcia wody w miejscowości Dobieszewo wydobyte wody przekroczyło wskazaną w pozwoleniu wodnoprawnym³¹ wartość 21 400 m³/rok: w roku 2019 wydobyto 22 953 m³ wody (o 1 553 m³ więcej), co stanowi przekroczenie o 7,3% dopuszczalnego wydobycia, w roku 2020 wydobyto 22 439 m³ wody (1 039 m³ więcej), co stanowi przekroczenie o 4,9% dopuszczalnego wydobycia.

W dniu 26 sierpnia 2021 r. Spółka wystąpiła do PGWWP Zarząd Zlewni w Gdańsku z wnioskiem o zmianę pozwolenia wodnoprawnego na pobór wody z ujęcia w Dobieszewie i urealnienie ilości pobieranej wody do wartości Qdopr = 26 100m³/r.

W uzasadnieniu wniosku podano m.in., że ilości wody w pozwoleniu wodnoprawnym z 2017 r. zostały ustalone na podstawie wartości normatywnych z zakładaną tendencją spadkową poboru wód, podczas gdy aktualnie obserwowana jest tendencja zwyżkowa związana z rozwojem budownictwa

³¹ Pozwolenie wodnoprawne wydane przez Starostę Słupskiego w dniu 17.02.2017 r. znak ŚR-II.6341.5.2017 Decyzja nr 109/2017.

indywidualnego, a także odczuwalna od kilku lat susza w okresie wegetacji roślin.

W badanym okresie Spółka nie otrzymała decyzji i nie ponosiła opłat podwyższonych należnych w sytuacji korzystania z usług wodnych polegających na poborze wód podziemnych lub wód powierzchniowych, wprowadzaniu ścieków do wód lub do ziemi z przekroczeniem warunków określonych w pozwoleniu wodnoprawnym albo w pozwoleniu zintegrowanym.

(akta kontroli str. 416-420, 766-768, 1040-1050, 1426-1430)

OCENA CZĄSTKOWA

W okresie objętym kontrolą podjęto działania, które miały na celu zmniejszenie strat wody oraz brak długotrwałych przerw w dostawie wody spowodowanych awariami. Przestrzegano obowiązków dotyczących oznaczania stref ochrony bezpośredniej ujęć wody, które były również prawidłowo zabezpieczone i utrzymane. Spółka wypełniała obowiązki wynikające z pozwoleń wodnoprawnych, za wyjątkiem jednego przypadku, gdzie przekroczono maksymalną roczną wartość wydobycia wody. Terminowo wywiązywano się z obowiązków sprawozdawczych, jednak sprawozdania sporządzane były nierzetelnie.

Nie wykonywano wymaganych kontroli pięcioletnich, obiektów związanych ze zbiorowym zaopatrzeniem w wodę.

OBSZAR

3. Nadzór nad zbiorowym zaopatrzeniem w wodę i odprowadzaniem ścieków

Opis stanu faktycznego

3.1. Spółka realizowała kontrole wewnętrzne w oparciu o zatwierdzony przez PPIS w Słupsku Harmonogram Kontroli Wewnętrznej, zgodnie z którym zaplanowano:

- w 2020 r. pobranie 42 próbek wody z zakresu grupy A oraz siedem z zakresu grupy B,
- w 2021 r. pobranie 38 próbek wody z zakresu grupy A, 9 z zakresu grupy B, 6 w ramach monitoringu substancji promieniotwórczych.

W Spółce nie opracowano wewnętrznych wytycznych, procedur lub zaleceń dotyczących wewnętrznej kontroli jakości wody.

(akta kontroli str. 432-441, 760-765, 678-682)

3.2. Spółka uzgadniała z PPIS w Słupsku stałe punkty czerpalne służące do pobierania próbek wody do badań laboratoryjnych oraz harmonogram pobierania próbek dla potrzeb oceny przydatności wody w ramach prowadzenia wewnętrznej kontroli jakości wody. Ponadto strony zobowiązywały się do niezwłocznego powiadamiania o okolicznościach mogących spowodować zmianę jakości wody, szczególnie jej pogorszenie. Harmonogramy kontroli wewnętrznej jakości wody do spożycia na rok 2019 uzgodniono z PPIS w Słupsku dnia 08 listopada 2018 r.³², na rok 2020 uzgodniono z PPIS w Słupsku dnia 10 października 2019 r.³³, na rok 2021 uzgodniony z PPIS w Słupsku dnia 08 grudnia 2020 r.³⁴

(akta kontroli str. 434, 438-441)

Spółka przeprowadziła monitoring zawartości substancji promieniotwórczych w wodzie w 2016 i 2017 r., obejmując badaniem parametry: dawka orientacyjna (mSv/rok), rad 226-Ra, rad 228-Ra, radon 222-RN, tryt. W dwóch przypadkach, w związku z przekroczeniem dawki parametrycznej radon 222-RN badania powtórzono w tym samym roku. Nie stwierdzono przekroczenia norm tych substancji promieniotwórczych.

³² Pismo znak HK.4300.532.2018.

³³ Pismo znak HK.4300.284.2019.

³⁴ Pismo znak HK.4300.234.2020.

Wykonanie kolejnego badania w zakresie substancji promieniotwórczych zgodnie z rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 7 grudnia 2017 r. w sprawie jakości wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi³⁵ (dalej: rozporządzenie w sprawie jakości wody) rozpoczęto ponownie w 2021 r. począwszy od najstarszego badania.
(akta kontroli str. 442-450)

3.3. Pobieranie próbek wody do badań oraz wykonywanie badania wody zlecano na podstawie umów³⁶ laboratorium J.S. Hamilton Poland S.A., posiadającemu Certyfikat Akredytacji Nr AB 079 z dnia 7 marca 2011 r. oraz zatwierdzony przez PPIS w Gdyni system jakości prowadzonych badań wody³⁷.
(dowód: akta kontroli str. 779-805, 1422-1425)

3.4. W latach 2019 -2020, na podstawie sprawozdań z wyników badań, PPIS wydał 44 oceny (w tym decyzje) wody przeznaczonej do spożycia przez ludzi, w tym dotyczących: przydatności do spożycia w warunkach przyznanego odstępstwa – cztery, warunkowej przydatności do spożycia – jedna, braku przydatności do spożycia – cztery.

Przekroczenia wartości dopuszczalnych określonych w rozporządzeniu w sprawie jakości wody dotyczyły: występowania bakterii grupy coli, bakterii escherichia coli, przekroczenia zawartości manganu, ogólna liczba bakterii w 22 st. C po 72 godz., mętności. W dwóch przypadkach PPIS w Słupsku przyznał warunkowe odstępstwo i określił dopuszczalne wartości parametrów tj. Mn dla wodociągu Borzęcino i Podwilczyn.

Przekroczenia parametrów stwierdzono w 2019 r. w czterech przypadkach: trzy dotyczyły bakterii grupy coli, jeden przekroczenia normy zawartości manganu. W 2020 r. stwierdzono niezgodność w dziewięciu próbkach, w tym dwóch dotyczących manganu, sześciu bakterii grupy coli i jednej dotyczącej mętności.

W przypadkach braku przydatności wody do spożycia (4 przypadki w okresie 2019-2021) PPIS w Słupsku nakazał decyzjami natychmiastowe podjęcie działań naprawczych i dostawę odbiorcom wody zdatnej do picia do czasu udokumentowania doprowadzenia jakości wody pozwalającej na spożycie nadając rygor natychmiastowej wykonalności. Jednocześnie PPIS w Słupsku wydał komunikaty o zakazie używania wody do celów spożywczych, higienicznych, pozostawiając zgodę na używanie wody do celów porządkowych i splukiwania toalet, tym samym nie unieruchamia wodociągu.

Prezes Zarządu podała w wyjaśnieniach, że Spółka nie jest w stanie określić przyczyn wystąpienia skażeń bakteriologicznych.
(akta kontroli str. 678-682, 1363-1379, 1426-1430)

3.5. W okresie objętym kontrolą Spółka dwa razy otrzymała decyzje o odstępstwie od wymagań, jakim powinna odpowiadać woda, o którym mowa w § 28 rozporządzenia w sprawie jakości wody:

- 1) wodociąg Borzęcino, parametr – mangan:
  - a) liczba ludności zaopatrywanej w wodę: ca 1000 osób
  - b) wniosek dotyczył całego wodociągu
  - c) uzasadnienie wniosku – szukanie przyczyn wystąpienia przekroczenia a po zdiagnozowaniu oczekiwanie na dostawę elektrozaworu

³⁵ Dz. U. poz. 2294.

³⁶ Umowa z dnia 02 stycznia 2020 r. zawarta na czas 02 stycznia 2020 do 02 stycznia 2021. Umowa z dnia 04 stycznia 2021 na czas 04 stycznia 2021 do 31 grudnia 2021 r.

³⁷ Decyzja nr NK/ S/2018/104 z dnia 20.1.202018, Decyzja 9/19 z dnia 31.12.2019 r., decyzja nr 9/20 z dnia 31.12.2020 r.

- d) wniosek z dnia 28 maja 2020 nr ZGK/T/1371/2020, następnie informacja z dnia 10 czerwca 2020 nr ZGK/T/1528/2020 o znalezieniu przyczyny; odpowiedź PPIS Słupsk z dnia 16 czerwca 2020 decyzja nr 39.HK.2020
  - e) przyznane odstępstwo; Mn maksymalnie do 80 µg/l; termin wykonania do dnia 31 sierpnia 2020
  - f) przedłożyć PPIS Słupsk dokumentację potwierdzającą wykonanie decyzji
- 2) wodociąg Podwilczyn – mangan:
- a) przyznane odstępstwo: decyzja nr 100.HK.2019 z dnia 18 listopada 2019: Mn maksymalnie do 100 µg/l; termin wykonania do dnia 31 grudnia 2019 – nie było wniosku o odstępstwo
  - b) pismo Zakładu o prolongatę terminu wykonania z dnia 30 grudnia 2019 i 02 stycznia 2020; odpowiedź PPIS z dnia 08 stycznia 2020 Decyzja nr 1.HK.2020
  - c) liczba ludności zaopatrywanej w wodę – ca 367 osób
  - d) wniosek dotyczył całego wodociągu
  - e) uzasadnienie do prolongaty terminu – awaria urządzenia (pompki dozującej) podającej roztwór podchlorynu sodu do wody surowej przed filtrami
  - f) przedłożyć PPIS Słupsk dokumentację potwierdzającą wykonanie decyzji.

(akta kontroli str. 678-682, 1419-1421)

3.6. W kwestii kontroli, o których mowa w art. 7 pkt 2 ustawy o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę, Prezes Zarządu wyjaśniła, że Spółka wykonuje rutynowe kontrole urządzeń pomiarowych, tj. wodomierzy, jak również dokonuje ich wymiany, podczas której wykonywana jest również kontrola, polegająca na sprawdzeniu opomiarowania wszystkich ujęć wody. W okresie 2019-2021 zostało zlokalizowanych osiem nieopomiarowanych ujęć, tj. po dwa w każdym roku. Właściciele nieruchomości, u których stwierdzono nieopomiarowane ujęcie, byli wzywani w celu złożenia wyjaśnień, sporządzono protokół wraz z rozliczeniem poboru wody, będący podstawą obciążenia opłatą. W przypadku braku reakcji ze strony klienta na wezwanie lub uniemożliwienia prawa wstępu na teren nieruchomości w celu demontażu i zainstalowania wodomierza oraz kontroli, trzy sprawy kierowano do Komendy Miejskiej Policji lub do Prokuratury. Potwierdzeniem tych działań są dwa postanowienia o umorzeniu śledztwa (2019 i 2021 r.) oraz wyrok nakazowy Sądu (2021 r.).

(akta kontroli str. 1122-1124)

3.7. W badanym okresie Spółka nie była kontrolowana przez Gminę w zakresie działalności związanej ze zbiorowym zaopatrzeniem w wodę i odprowadzaniem ścieków. Prezes Spółki wyjaśniła, że Gmina sprawuje bieżący nadzór właścicielski na podstawie zarządzenia Nr 2/2021 Wójta Gminy z dnia 4 stycznia 2021.

W zakresie objętym kontrolą, czynności kontrolne prowadziła Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Słupsku (dalej: PSSE). Kontrole w badanym okresie dotyczyły ośmiu³⁸ wodociągów zbiorowego zaopatrzenia w wodę. Podczas kontroli PSSE nie stwierdzono nieprawidłowości polegających na naruszeniu przepisów prawnych.

³⁸ 1) Wodociąg zbiorowego zaopatrzenia w wodę Jamrzyno w dniu 10 stycznia 2019 r., protokół kontroli nr HK.1.2019.WR; 2) Wodociąg zbiorowego zaopatrzenia w wodę Spole w dniu 21 lutego 2019 r., protokół kontroli nr HK.2.2019.WR; 3) Wodociąg zbiorowego zaopatrzenia w wodę Budowo w dniu 16 maja 2019 r., protokół kontroli nr HK.5.2019.WR; 4) Wodociąg zbiorowego zaopatrzenia w wodę Krzynia w dniu 06 czerwca 2019 r., protokół kontroli nr HK.6.2019.WR; 5) Wodociąg zbiorowego zaopatrzenia w wodę Leśnia w dniu 27 września 2019 r., protokół kontroli nr HK.24.2019.WR. 6) Wodociąg zbiorowego zaopatrzenia w wodę Podwilczyn w dniu 08 października 2019 r., protokół kontroli nr HK.25.2019.WR; 7) Wodociąg zbiorowego zaopatrzenia w wodę Niepogłędzie w dniu 28 listopada 2019 r., protokół kontroli nr HK.28.2019.WR.; 8) Wodociąg zbiorowego zaopatrzenia w wodę Dębica Kaszubska w dniu 06 lutego 2020 r., protokół kontroli nr HK.2.2020.WR.

(akta kontroli str. 712-765)

3.8. W kwestii spraw związanych ze zbiorowym zaopatrzeniem w wodę i zbiorowym odprowadzaniem ścieków, Przewodniczący Rady Nadzorczej poinformował m.in., że zagadnienia te, jako główny przedmiot działalności Spółki, są stałym punktem obrad każdego posiedzenia Rady Nadzorczej Spółki. Na posiedzeniach Rady rozpatrywane były m.in. sprawy dotyczące strat wody, wynikające np. z nieszczelności instalacji wodociągowych, awarii, nielegalnego poboru wody. Spółka systematycznie, w miarę posiadanych i możliwych do pozyskania środków finansowych, podejmuje działania i ponosi nakłady w celu zmodernizowania sieci, co przyczynia się do poprawy stanu technicznego i tym samym zmniejszenia strat wynikających z awarii czy nieszczelności. Ponadto podejmowane są działania związane z montażem i wymianą wodomierzy w celu opomiarowania jak największej liczby odbiorców, co również przyczynia się do zmniejszenia strat wody wynikających z nielegalnego poboru.

(akta kontroli str. 1119)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

W okresie objętym kontrolą Spółka prawidłowo realizowała nadzór nad zbiorowym zaopatrzeniem w wodę i odprowadzaniem ścieków. Na bieżąco prowadzono monitoring sieci, co pozwalało na skuteczny nadzór nad jakością dostarczanej wody. Badanie wody każdorazowo zlecano uprawnionemu laboratorium. Wszelkie nieprawidłowości w zakresie funkcjonowania urządzeń wodociągowych były usuwane niezwłocznie.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

Wnioski

1. Poddawanie kontroli okresowej, o której mowa w art. 62 ust. 1 pkt 2 ustawy prawo budowlane, wykonywanej raz na 5 lat, wszystkich obiektów objętych tym obowiązkiem, w tym obiektów liniowych.
2. Podjęcie działań w celu ograniczenia ryzyka nierzetelnego sporządzania sprawozdań M-06 o wodociągach i kanalizacji.

Uwagi

Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Gdańsku. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Gdańsk, dnia 30 września 2021 r.

Kontroler
Katarzyna Ślebioda
specjalista kontroli państwowej

Katarzyna Ślebioda.
.....
podpis

p.o. DYREKTOR DELEGATURY
NAJWYŻSZEJ IZBY KONTROLI
w Gdańsku
Tamara Stępińska
.....
podpis

Hoje
GromadunskM.

